

dets Indflydelse; Skolegangen har været afbrudt og ringe, fordi man, under Affavnet af det til Krigen indkaldte Mandskab, behøvede ogsaa Børnenes Arbeidskraft; enhver Foranstaltning, der krævede Udgift eller Arbejde, har, hvor nødvendig og paatrængende den end var, fremkaldt Reclamationer og Andragender om Udsættelse til bedre Tider. Under saadanne Omstændigheder at forsøge en Omordning af Skolevæsenet, der foruden uundgaaelige Udgifter vilde medføre nye Former, hvortil man skulde vænne sig og hvorefter man skulde indrette sig, vilde have været saameget ubetænksommere, som ogsaa de Forudsætninger i sidsordnede Foranstaltninger, hvortil Skoleindretningen skulde støtte sig, endnu ikke være givne. Der er endelig endnu en Grund, der har høvt og endnu vil have Indflydelse, Banfeligheden ved at tilveiebringe Forarbejderne for en saadan Lov og det Overblik, hvorpaa den maatte bygges. Jeg vil her holde min Person saa meget som muligt ude af Sagen; jeg vil kun bemærke, at naar der er hentydet til, at jeg, da jeg overtog Ministeriet, maatte vide, hvad der forlangtes af mig, da maa jeg dertil sige, at det aldrig et Dieblisk er undgaaet mig. Jeg vidste meget vel, da jeg indtraadte i Ministeriet, at jeg gik til Behandlingen af Opgaver, som jeg ikke i Dieblisset var i alle Retninger voren, men jeg veed ikke, om der dengang var nogen Anden, som var dem mere voren, der vilde og kunde indtræde. Jeg kan forsikre, at jeg meget vel vidste, i hvilken Retning det fornemmelig skortede mig paa Indsigt og paa Kundskab om Forholdene, uden at jeg derfor følte mig saa fremmed for Almuelivet og den folkelige Undervisning, som Mange maaskee troe, fordi jeg kom fra at være Professor i Philologien, og jeg tør tilføie, at jeg efter Gode har stræbt for at udfylde, hvad det skortede mig paa. Jeg maa saameget mere gjøre opmærksom paa dette, naar det alligevel vil skee, at temmelig omfattende Foranstaltninger, der angaae det lærde Skolevæsen, tidligere fremtræde som fremmede af mig, end saadanne, der angaae Folkeskolevæsenet. Det kommer af, at jeg fandt hine Sager mere forberedte, og at de vare lettere at afgjøre, fordi jeg kjendte dem og selv i min foregaaende Stilling havde

høvt Deel i deres Bearbejdelse. Hvad nu angaaer Forberedelsen til en Lov om Almuefskolevæsenet, saa gjaldt det først at komme til sikker Kundskab om, hvorledes Almuefskolevæsenet og alle dithørende Indretninger i Gjærningen var, og hvorledes Virkeligheden forholdt sig til Lovgivningen, og det var ingenlunde saa let at komme til paalidelig Kundskab herom, som man maatte troe, fordi den hele Sag for det Meste alene er behandlet igjennem Indberetninger, uden at Medlemmer af Overbestyrelsen paa Stederne selv havde seet, hvorledes det forholdt sig. Det har f. Ex. ikke været saa ganske let at komme efter, at Skolelæreren i Miil fra Kjøbenhavn lignes aldeles mod den Raade, som ved Loven er bestemt, og med god Grund bestemt, nemlig, at det skal skee Sogne eller Pastoratsviis, ikke efter Skoledistrictet.

Jeg for min Deel vil ikke ansee mig berettiget til at forelægge en Almuefskolelov, uden at have selv seet endeel mere af Almuefskolevæsenet end det, jeg hidtil har seet, skjøndt jeg, siden jeg blev Minister, ikke har besøgt nogen lærd Skole, naar deri undervistes, men vel Almuefskoler, og navnlig ikke har tilbragt nogen Nat udenfor Kjøbenhavn, siden jeg blev Minister, uden næste Dag at tilbringe nogen Tid i en Skole; men disse Leiligheder have været sjældne. Forholdene i Danmark ere ikke saa store, at en Minister kan ansee sig for at være stillet for høit til at gaae ind i Detaillen og selv at see Sagerne paa et lavere Trin. Navnlig er det mig klart, det var mig klart, førend jeg traadte ind i Ministeriet, men det er blevet mig klarere siden efter, at hele Skoleindretningen lider af en stor Mangel deri, at den ikke tilstrækkeligt passer til de locale Forholds store Forskjellighed; og da jeg nu kun kjender de locale Forhold paa Derne, saa vil jeg ikke let kunne paatage mig, naar der ikke er en meget stor Nødvendighed, at forelægge en Lov om Almuefskolevæsenet, førend jeg ogsaa i Jylland har seet ikke blot Skolestuerne, men baade Børnene og Lærerne og Almuelivet udenfor Skolen; men De vide Alle, at der har været en Tid, hvori det ikke har været muligt for en Minister at fjerne sig fra Kjøbenhavn i længere Tid, blot ugeviis; jeg har ikke til-